

Україна йде назустріч новим парламентським виборам. Ці вибори проходять на тлі важкої всеохопної кризи українського суспільства, стрімкої деградації всіх його основних інститутів, зубожіння переважної більшості населення, значна частина якого вже знаходиться за межею фізичного виживання.

Яким же може бути політологічний прогноз у цій ситуації, чи можна сподіватись на перемогу здорових конструктивних державотворчих сил, початок реального політичного структурування громадян України і припинення небезпечної тенденції фактичної консервації політичної влади у руках нинішньої владної еліти? Адже за класичним радянським взірцем ті самі люди переходять з однієї гілки влади до іншої або прагнуть необмеженого часу залишатися у вищих владних ешелонах, намагаючись відтіснити нових, принаймні, потенційно перспективних політичних лідерів. Це вже призвело до того, що значна більшість наших державних діячів буквально на очах знову перетворюється на сумнозвісну партгоспноменклатуру.

Гранично ненормальна майнова поляризація, відсутність середнього класу призводять до поляризації самих критеріїв обрання депутатів до Верховної Ради. З табору ліво-екстремістських сил знову лунають заклики про повернення до так званого "народовладдя" (і між іншим, ліквідації посади президента), а на соціалістичних з'їздах висувуються пропозиції відновлення квоти для представників "робітничого класу" у майбутньому парламенті. Крайні праві ж затято відстоюють концепцію обов'язкової присутності у владних структурах так званих "професіоналів", котрі часто-густо на практиці готові боротися до останнього за втілення "курсу реформ" — до останнього живого українця. Насправді ж можна говорити про позірність протилежності люмпенськи лівих та правих сил, за якими, як правило, стоять прохідні або прозахідні клани, котрі збираються лобювати свої інтереси у майбутній Верховній Раді.

Вже як загальники звучать нарікання на відсутність у політичному спектрі України і, відповідно, серед фракцій Верховної Ради справжнього лівого центру. На жаль, така проблема дійсно існує. Різні соціологи залежно від перебігу подій прогнозують можливість отримання лівими екстремістами у майбутній Верховній Раді більш або менш значної кількості мандатів. Це, між іншим, дає підстави правлячій виконавчій владі вразно натякати на можливість розпуску майбутнього парламенту у разі його невідатності ефективно здійснювати законотворчі функції. Хоча подібні прогнози мали б спонукати радше до визнання своєї власної невідатності проводити реальні реформи, бо загальновідомо, що кількість комуністів у парламенті і взагалі вплив лівих сил у політиці прямо пропорційні ступеню зубожіння населення. На жаль, про виважений, продуманий, орієнтований на перспективу курс реформ в Україні за останні п'ять років годі й говорити. Що ж до можливої лівоекстремістської налаштованості майбутньої Верховної Ради, то поперше, сподіваюсь цього все ж таки не станеться, а по-друге, попри всю ринково-демократичну фразеологію, комуністів — за стилем мислення, рівнем компетентності, за "автобіографією" — у виконавчих структурах аж ніяк не менше, ніж в органі законодавчої влади.

Та й, власне кажучи, справа не стільки в кількості лівих як таких, скільки в обмалі саме українських лівих, які власне і мають утворювати у Верховній Раді справжній лівий центр.

Але й українських правих сьогодні, на жаль, дуже бракує. Тому, між іншим, і місце правого центру, по суті, все ще вакантне. І це дуже прикро, бо саме національний чинник є одним з найважливіших критеріїв політичної зрілості українського суспільства, адже в цивілізованих країнах політичний спектр поділяється не на "правих", "лівих" і "націонал-патріотів", як зневажливо називають представників націоналістичних партій комуністи, а на "лівих" і "правих". Причому і ті, і ті є націона

лістами в тому сенсі, що вважають національні інтереси власної держави пріоритетними. Тобто без становлення української нації сподіватись на виникнення політично структурованого громадянського суспільства абсолютно марно.

На що ж можна розраховувати, і чи є підстави для надії, що після цих виборів ми отримаємо дієздатну Верховну Раду? Думаю, що так. Упершу чергу тому, що час комунізму як особливого суспільного устрою, який виник на тлі загальносвітової кризи і був пов'язаний з утопіями про можливість побудови абсолютно гармонійного суспільства просто на основі суто директивно регульованої важкої індустрії, яка б дозволила "підкорити" природу, "примусити" її силою працювати "в ім'я людини", незворотно минув. Зараз, в умовах якісного стрибка у розвитку технології, названого науково-технічною революцією, виникнення удосконалених форм соціалізованої економіки і глобалізації макроекономічних процесів загалом, химерність сподівань на ефективність державного патерналізму та можливість повернення фактично до принципу зрівнялівки, але "з людським обличчям", стає дедалі очевиднішою. Тому далеко не випадково в усіх пострадянських країнах, попри наростання економічної кризи, обумовленої аж ніяк не тим, що ми, мовляв, перейшли до сучасної ринкової економіки, а навпаки — тим, що ми через низку суб'єктивних та об'єктивних чинників ніяк не можемо цього зробити, ліва опозиція, схоже, набуває цілком парламентського характеру, перстає бути "небезпечно... лівою".

Переконаний, що державотворчий потенціал українського народу аж ніяк не менший, "ніж в середньому по СНД". Зокрема, завдяки йому Україні вдалося уникнути кривавих форм протистояння президентської і парламентської гілок влади, центру і регіонів, легітимним шляхом передати президентську владу, прийняти Конституцію, яка, попри всі свої вади, не є, як це сталося в Росії, фактично юридичним узаконенням самодержавних повноважень Президента. Та й новий виборчий закон за "зміша-

ною системою", хоч би як там було, сприяє становленню реальних політичних партій на противагу нинішнім "клубам за інтересами".

На політичному обрії України все чіткіше вимальовуються постаті двох політичних лідерів, котрі за останній час виростили як публічні політики і мають шанси стати лідерами не просто політичних об'єднань, а реальних соціальних сил нашого суспільства. Мова йде про Євгена Марчука і Павла Лазаренка. Можна сподіватись, що в перспективі у Лазаренка є шанси стати лідером партії національного капіталу, який в сучасному світі є потужною конструктивною силою, і очолити підприємницьку еліту й одночасно фракцію справжнього правого центру у майбутньому Парламенті. Євген Марчук, у разі його остаточного становлення як політика соціал-демократичного типу, міг би стати гарантом максимальної реалізації єдності соціального і національного чинників у процесі державотворення, забезпечення консенсусу між політичними силами, які представлятимуть у парламенті інтереси праці та капіталу, адже саме така коаліційність ось уже сто років є характерною для політики будь-якої соціал-демократичної партії європейського типу.

Щодо Олександра Мороза, то залишається незрозумілим, як в майбутньому йому вдасться "всидіти на двох стільцях" — одночасно займати конструктивну позицію у законотворчій діяльності і продовжувати потурати ліво-екстремістським антидержавницьким силам.

Та, зважаючи на все, будемо сподіватись, що парламентські вибори 1998 року, які значною мірою визначать стратегію президентського марафону 1999 року, пройдуть за більш оптимістичним для українського народу сценарієм і дозволять нарешті сформувати Верховну Раду, котра одночасно буде достатньо професійною, щоб забезпечити формування і прийняття законодавчої бази справді реформаторських дій, і в той же час реально віддзеркалюватиме інтереси переважної більшості громадян України.

Головний редактор